

63

"מאמר"

29

ירחון ז'אני הנצורה
כ"ן 1

ד"ר הלל יפה.

1911
תרע"א

110
ז'אני ע'

השמירה מפני הקדחת.

לרבים בימינו כבר גלוי וידוע הוא כי רוב המחלות מתחזות על ידי בריות קטנות מקרוסקפיות—כלומר, שאינן נראות לעין מרוב קטנותן אלא ע"י מקרוסקפאות המגדילות פי מאות ואלפים. בריות דקיקות אלו, שקרוין להן, מקרוביים, כשהן נכנסות לתוך הגוף, הרי הן מנגעות אותו בפעולתן המזיקה המביאה לידי מחלה והן ממינים וסוגים שונים וטבען שונה ופעולותיהן שונות, ואין כאן המקום לפרטם. כאן אנו רוצים לדבר רק על הזחירות מפני מחלה אחת שמקרוביים מביאים אותה, ושהיא, תדירה בארץ ישראל (וגם בשאר ארצות), ובטקומות ידועים יש בה גם משום סכנה לחיי החולים בה—היא, הקדחת (מלריה). חקרו חכמים, התבוננו ומצאו, שגם המלריה מתחוללת ע"י מין בריה מקרוסקפית— מסוג הטפילים (פרויטים)—הפרה רבה בתוך הדם ומרעילה אותו. ומתפשטת היא מחלה זו ע"י יתוש אחד קטן מוצץ דם הנקרא בפי חוקרי הטבע בשם, אנופלוס (טורד). יתוש זה מכיון שמצץ דמו של מנוגע קדחת ובלע טפילים, ובא אח"כ ומעקץ גופו של בריא, הריהו מכניס לתוכו בשעת עקיצה טפילי הקדחת. וטפילים אלו כשהם מתפתחים ומתרבים דים בתוך דמו של הבריא, מחליאים הם גם גוף זה בקדחת.

רואים אנו מכאן ששלשה תנאים הכרחיים הם להחלות איש בריא בקדחת: א) שיהיו בשכנותו אנשים, שיש בדמם טפילי המלריה; ב) שימצאו באותה שכונה יתושי אנופלוס שיעבירו את הטפיל ההוא מן החולה אל הבריא, ולסוף ג) שתהי יכלת הטפילים המעברים מן החולה אל הבריא להתפתח ולהתרבות בכמות מספיקה כדי להזיק ולהביא בו את הקדחת.

והנה כלל גדול הוא בטבע, שכל גוף חי מוכשר לעמוד בכה עצמו נגד מחלות, וביחוד נגד המיקרובים גורמי המחלות. ואם המחלה, המתרגשת לבוא עליו, רפה היא, כגון הקדחת—יצא הגוף כמנצח וחוזר לבריאותו מבלי כל עזרה מן החוץ, ולפיכך אומרים: אין הקדחת מחלה אולם אם הקדחת נשנית לעתים תכופות, כלומר, אם מחלה זו חוזרת ותוקפת א הגוף בטרם שהספיק זה לאגור את הכח שאבד במלחמתו עם הקודמת—אז, בה במדה שהגוף הולך וחלש, הולכת הקדחת וגוברת חילים; הטפילים שלה הקטנים מתרבים ומשחיתים את הדם יותר ויותר, ושוב אין הגוף בעל יכולת לעמד כנגד המשחיתים הקטנים הללו בכוחות עצמו, וסכנה צפויה לו לנפל שדוד לפני אויביו אלו המתרבים עליו.

יבלעו מדי יום ביומו כמות קבועה של חיינין, כלם בלי יוצא מן הכלל. כלנו יודעים שהקשה בכל עבודות הרופא היא לפעל על אנשים שיהיו נוטלים סמי תרופה בסדר קבוע מדי יום ביומו. אבל במקום המנוגע בקדחת הדבר הזה מוכרח להעשות! חובה היא על תושבי מקום כזה שיהיו נוטלים חיינין בכל יום! אפשר רק להבדיר את כמות החיינין לפי תקופות השנה. בזמן שאין יתושים נראים באותה שכונה, ואין חולי קדחת רבים בה—די ליטול פעם לחמשה ימים חצי גרם לגדול, ומן $\frac{1}{10}$ עד $\frac{1}{8}$ הגרם לילד, ילד לפי גדלו. ומתחלת הקיץ, בתקופה זו שדורות חדשים של אנופלס נולדים בה, עד ימי הגשמים, צריכים כל התושבים, בלי יוצא מהכלל, לבלע חיינין במדה זו: $\frac{1}{4}$ גרם ליום לגדולים, $\frac{1}{10}$ עד $\frac{1}{10}$ לילדים, ולעוללים קטנים $\frac{1}{20}$ גרם.

אם יתמידו להתנהג במשך זמן ידוע באופן זה, ובאותו הזמן יעשו גם מלחמה נגד התרבות האנופלס, אפשר בזמן קצר (בערך 2 שנים) להבריא את האקלים באופן כזה, שלא יהיה עוד צורך לשטר בדיוק נמרץ על החובה הזאת. בכל זאת, לא למותר להעיר, שאם יזניחו לגמרי את החובה הג'ל אחרי שהשביח האקלים, אפשר בנקל שתחזור לשם המלריה בקדם.

4) מלבד האמצעים הג'ל המיוחדים למלחמה נגד הקדחת ישנם עוד אמצעים כלליים, שנאמרו בכלל לשמירת הבריאות, ובשום אופן אסור להאנשים העומדים במלחמה עם המלריה שישכחום.

ואלה הם התנאים ההיגיינים הכלליים, שהיושבים במקום מלריה צריכים להזהר בהם ביחוד: (א) נקיון הגוף; (ב) נקיון הסביבה; (ג) מזון מבריא, לוא גם פשוט; (ד) מי שתיה טובים; (ה) חיים יותר מסודרים, —שלא להתנהג במותרות בנוגע לתענוגים ולא בעבודות הגוף והמח, עד כדי יגיעה רבה. וזהירות זו למה היא באה? שהרי כבר הזכרנו לעיל, שלא כל מי שנכנס אל דמו זרע הטפילים של הקדחת מחויב לחכות במחלה זו. למען תצא הקדחת לפעל צריך שזרע הטפילים, יתפתח הרבה כדי שיוכל להעמיד מספר מרבה של טפילים. (המספר הוא בערך 15.000.000), ובמקרים רבים מספיקה התנגדות הגוף עצמו להשמיד את הטפילים הצעירים, במרם שהספיקו לקנות להם זכות אורח באותו הגוף. מובן מאלי, כי כל מה שהגוף הוא יותר רענן וחזק, כל כמה שתהיינה פעולותיו יותר נורמליות—בה במדה תקל עליו המלחמה בטפילים, ותגדל בו האפשרות לנצחם. נקיון הבתים, החצרות והבגדים הוא גם כן אחד האמצעים היותר טובים במלחמה נגד היתושים בכלל ונגד האנופלס בפרט. בריות אלו אוהבות להתחבא במשך היום כפנות אפלות, בארונות, בקמטי הבגדים וכדומה; ואם יאזרו את החדרים מדי יום ביומו, יחבטו את הבגדים וינקו בכל מקום ומקום כראוי—ימעיטו את היתושים במדה הגונה, ואת חיי הנשאים ימרוו במדה כזו שיהיו מוכרחים, לקחת כלי גולה ולעזוב את מקום ענוייהם זה. אולם הוזהמה